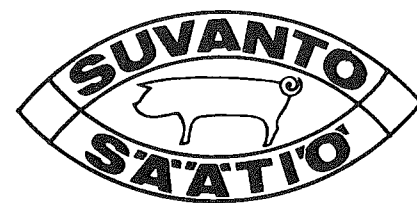

SUVANNON

SEUTU

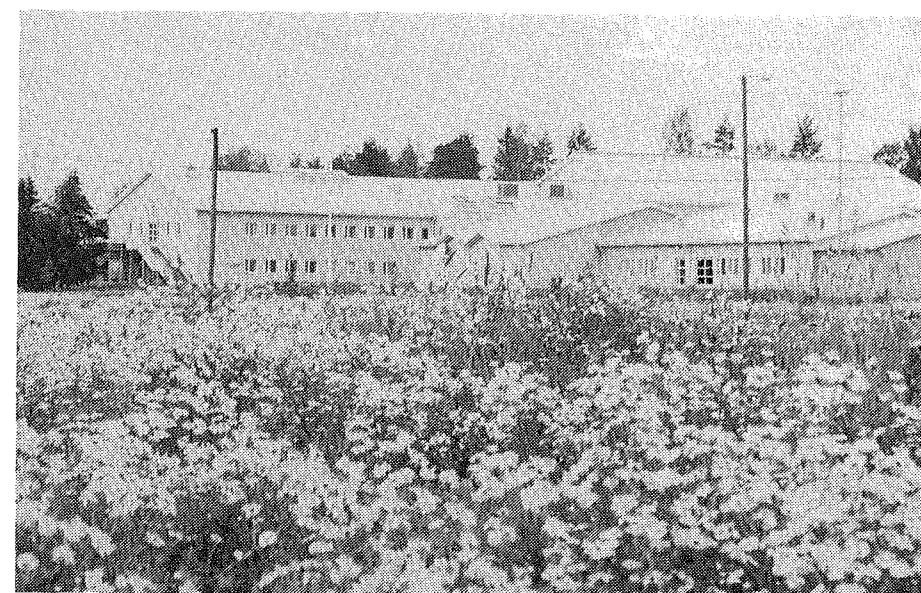

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 5 1993

HEINÄKUU

Vesilahden vuoden vanha koulukeskus on valmiina vastaanottamaan Sakkolan pitäjäjuhlien väen 1. 8. 93.

Keskikesän tervehdys Suvannon Seudun välle. Käsissänne oleva lehti kertoo tervetuloitotukset pitäjäjuhille Vesilahteen 1. 8. 93.

Sunnuntaipäivän juhlaan odotellaan kaikkia, sakkolalaiset ystävineen — ikään katsomatta! Juhlan järjestelyistä vastaavat Vesilahden Karjalaiset puheenjohtajanaan Ritva Koski, joka on pyytänyt näin välittämään tervetuloitotuksensa kaikkialle!

Juhlapaikka on uutukainen vain

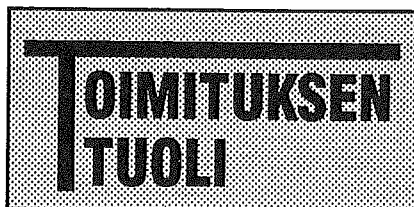
Terveiset Sakkolasta

Sakkola-Seuran kevätretki Sakkolaan onnistui suunnitelmien mukaisesti. Mukana oli 34 reipasta matkalaista. Vanhin oli 83 vuotias ja nuorin kolmannen polven edustaja n. 6 vuotias. Käki kukkui siellä todella, Suvanto kimmelsi ja niityt olivat kuleroita keltaisenaan. Ehdimme lauantaina tehdä yhdessä kiertoajelun kirkon paikalle ja hautausmaalle. Muistomerkillä veisasimme suvivirren ja laskimme kukkatervehdyksemme. Sunnuntaina teimme kotipaikkaretkiä Ladatakseilla. Mitään ikäviä kokemuksia ei matkalla sattunut. Tuhannet kiitokset Anni Purontalle ja Markku Naskalille vielä kerran!

Sauna- ja tarinailta Jollaksella vietettiin 8. 7.

Pitäjäjuhlaan Vesilahdelle 1. 8. lähdemme varhain sunnuntaiaamuna ja palaamme illalla takaisin, sillä juhlat ovat nyt yksipäiväiset. Lähtö klo 7.30 Postitalon ja Rautatieaseman välistä tilausajolaiturista tutulla Espoon Auton vihreällä bussilla.

Pääjuhla alkaa klo 13. Koululla on myös ruokailu järjestetty. Matkan hinta on 100 mk (meno—paluu) tai 60 mk (joko meno tai paluu). Ilmoittautumiset 28. 7. mennessä pj Eila Arolle puh. (90) 889402 tai sihteeri Meeri Häkkiselle puh. (90) 8011381.

vuoden vanha yläasteen koulurakennus.

Suvannon Seutu jatkaa ilmestymistään kahdeksan numeron vuosivauhdilla.

Kirjoituksia otetaan edelleen mielellä vastaan; ilman niitä kun tätä pitäjälehteä ei syntyisi. Ja on jälleen aika patistella myös nuorempaa väkeä kirjoittamaan — kai teilläkin kynä kädessä pysyy?

Seuraavassa numerossa on luetussa selostusta myös Suvanto-Säätiön ohjelmoimasta muistokivitalaisuudesta suvisesta Sakkolasta.

Tapaamisiin pitäjäjuhlilla!

— mrt

SEURAAVA NUMERO, SUVANNON SEUTU 6 ILMESTYY SYYSKUULLA.

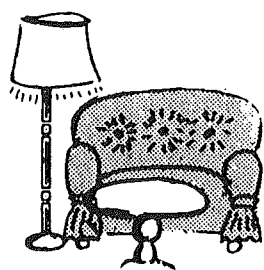
Siihen tarkoitettu aineisto tulee laittaa toimitukseen viimeistään elokuun 10. päivään mennessä.

Toimituksen puhelin iltaisin: (931) 374 8448,
osoite: Rautasemantie 375, 37550 MOISIO.

Kuvat vaihtuivat

Suvannon Seudun kesäkuun numerossa sattui ikävä virhe: valokuvat vaihtuivat merkkipäiviä- ja kuolleita-palstalla.

Edesmenneen Iivari Laulajaisen valokuva oli erehdyksessä siirretty 85 vuotta täyttäneen Viljo Karjaisen kuvan paikalle, ja vastaavasti syntymäpäiväsankarin kuva oli liitetty väärään palstaan. Toimitus pahoittelee valitettavaa virhettä.

Verhoiluliike
AAPRO KIISKI

41490 NIEMISJÄRVI

☎ (941) 845 724

HANKASALMI

Sakkolalaisten muistokiven juhlintaa

Suvanto-Säätiön puuhaamaa muistokiveä Sakkolan kirkkomaalla juhlistettiin matkalla 8.—11. 7. Seuraavassa Suvannon Seudussa on enemmän selostusta matkan tunnelmista. Ohessa pastori Leena Revon mietteitä puheestaan muistokiven äärellä 9. 7.

Sakkolan kirkko ja kirkon paikka merkitsevät minulle koivuja, melko nuoria, valkorunkoisia koivuja. Olen tietysti nähnyt Sakkolan viimeisen kirkkorakennuksen kuvan, mutta enemmän minua puhuttelevat nämä koivut kuin se kuva. Koivujen lehdet olivat heleimmillään. Kun ensimmäisen kerran tulin tälle paikalle, oli keskikesä. Kaikki oli keskikesän väristä. Kirkon toisilla portailla kukki pieni ruusu. Te, jotka olette olleet tällä paikalla sijainneissa kirkkorakennuksissa, kaipaatte sitä aivan toisella tavalla kuin minä. Teille rakennus toisi muistoja konfirmaatioista, häistä, joulukirkoista, muista jumalanpalveluksista ja monista muista tilaisuuksista.

Kristillisen kirkon juuret ulottuvat Sakkolassa 1200-luvulle saakka. Tällä paikalla on sijainnut kolme Sakkolan luterilaista kirkkoa vuosina 1674—1941. Tänne on tultu jumalanpalveluksiin pitkienkin matkojen takaa. Jokainen kirkossa kävijä on myös vienyt mukanaan jotain siitä evankeliumin sanomasta, jota täällä on julistettu. Miten laajalle se sanoma lieneekään levinnyt?

Koivu tarvitsee kasvaakseen vettä ja ravintoa. Juuret keräävät sen maasta. Pitkin runkoa ravinto kulkeutuu ylöspäin, oksiin ja lehtiin saakka. Näin puu kasvaa, kukkii, tekee hedelmää. Koivun urpu kasvat-

taa monia siemeniä. Siemen on pieni ja kevyt. Tuulen mukana se kulkeutuu kauas. Mutta jos puusta katkeaa oksa, se putoaa alas, kuivettuu ja kuolee, eikä kanna hedelmää. Sitä ei voi enää oksastaa takaisin.

Sakkolalaiset asuvat eri puolilla Suomen maata. Kirkon alttaritaulu on Kesälahdella, ehtoollisvälineet Lempäälässä, kolme kelloa Kansallismuseossa. Missä lienevät kirkon muut esineet? Mutta mitä ihmiset ovat vieneet mukanaan siitä sanomasta, jota täällä on julistettu?

Raamatussa puhutaan sanan kylvöstä. Evankeliumin sanaa julistamalla sitä ikäänkuin kylvetään kuulijoiden mieliin. Se jää sinne itämään ja kasvamaan. Jos se kasvaa otollisessa maaperässä, se kantaa ajan kuluessa myös hedelmää.

Eraasta karjalaismummosta kerrotaan, kuinka hän evakkoreessään matkusti länttä kohti. Tavaroiden joukossa oli vanha huoneentaulu, johon oli kirjailtu teksti: ”Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu.” Vastaantuleva nuori upseeri katsoi mummoa ja hänen kuormaansa ja huomautti sitten, ettei tuo lause enää pitänyt paikkaansa, ei ainakaan sen alkuosa. Mummo oli hetkisen hiljaa ja sanoi sitten painokkaasti: ”Jos lauseen alkuosa on totta, on sitten loppuosakin.” — Turvallisuuksien tunne on eräs Sanan hedelmä. Jumala huolehtii omistaan, olivatpa elämän olosuhteet sitten minkälaiset tahansa!

Nykyään puhutaan paljon omien juurien etsimisestä ja löytämisestä. Yhteys perheeseen, sukuun, kotipaikkaan on tärkeä. Tällöin ihminen ei ole yksin. Hänellä on läheisiä ihmisiä,

joilla on sama tausta kuin hänellä itsellään. Kastettu on liitetty Jumalan perheeseen. Juuret ovat silloin myös Hänessä. Kastettu elää ja kasvaa Jumalan perheen jäsenenä. Yhteensoluvuus on eräs Sanan hedelmä. Hän saa elää myös oksana suuressa puussa, jossa Kristus on runkona, olivatpa elämän olosuhteet sitten minkälaiset tahansa!

Tällä paikalla sijainneissa kirkossa ihmiset ovat myös kohdanneet Pyhän Jumalan. Täällä on tunnustettu monia erheitä, joilla on rikottu Jumalan tahtoa vastaan. Täällä on koettu anteeksiantamisen ja -saamisen riemua. Ehtoollispöydässä on ollut Jumalan läsnäolon tunto. Täällä on saatu voimia arkielämän eri tilanteisiin, olivatpa elämän olosuhteet sitten minkälaiset tahansa!

Täällä kylvetty Jumalan Sana on vaikuttanut monin tavoin meidän elämässämme. Esi-isämme ovat välittäneet sen meille. Sana on siirtynyt sukupolvelta toiselle. Muistan omasta lapsuudestani sen, kuinka isä lopetti, ja huolehti siitä, että me muutkin lopetimme, työn teon ”kirkon menojen ajaksi”. Tämä on ollut Sanan kylvää minun elämässäni. Se on sitä kylvää, joka on heijastunut tältä paikalta.

Koivun siemen on kevyt. Sillä on myös siivet. Se pystyy lentämään kauaskin. Siemenessä on aina myös elämä, joka saa aikaan uuden kasvun. Me täältä lähteneet kannamme Sanan siementä mukamme. Eläkö meihin kylvetty Sana meissä? — **LR**

SAKKOLAN PITÄJÄJUHLAT

Vesilahden yläasteella
sunnuntaina elokuun 1. päivänä

OHJELMA

- Klo 10.00 Jumalanpalvelus Vesilahden kirkossa
Saarnaa kirkkoherra Pertti Lamppu
Liturgia kirkkoherra Aarre Laitila
Kunnianosoitukset Vesilahden sankarihaudalla ja
Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä
- Klo 13.00 Sakkolajuhla
yläasteen liikuntahallissa
Torvisoittoa	Ylämäen soittokunta
Karjalaisten laulu	joht. Marjo Höyssä
Tervetulotoivotus	Tapani Pietilä
Musiikkiesitys	Laulukvartetti Ilmari Kaarineva,
Juha, Uno ja Olavi Kuparinen
Rapsodia	Kuvalma kokemuksista ja tunnoista
yhdeksi kesäiseltä kotiseutumatkalta
Sakkolaan
Väliaika	
Torvisoittoa	Ylämäen soittokunta
Hämäläisten laulu	
Juhlapuhe	Helka Urponen
Musiikkiesitys	Yksinlaulua, Juha Kuparinen
Pianonsoittoa, Uno Kuparinen
Musiikkiesitys	Huilu, Päivi Ahtiainen
Tervehdykset	
Päätössanat	Ritva Koski
Maamme	

Tervetuloa pitäjäjuhlille Vesilahteen!

Vesilahdella on erityinen ilo ja kunnia toimia tämänvuotisten Sakkolan pitäjäjuhljen pitopaikkana. Näin mm. siksi, että Vesilahti on yksi keskeisistä sakkolalaisien nykyisistä kotikunnista ja onhan viimeisistä Vesilahdessa järjestetyistä Sakkolan pitäjäjuhlsta kulunut jo runsas 20 vuotta.

Juhlien pitoon liittyvän ohjelman lomassa ystävät ja tuttavat voivat jälleen tavalta toisiaan, muistella menneitä tapahtumia ja arvioida tulevia aikoja. Yhtymäkohdista menneestä haetaan vielä useimmiten kotoa Karjalasta, kauniin, puhdasvetisen ja hiekkarantaisen Suvannon rantamaisemista. Elämäkulkua ehkä mittaillaan sittemmin tehtyyn, joskus rasakaaseenkin matkaan uusilla kotikonnuilla. Mutta mikä kuitenkin tärkeintä, matkaa on voitu tehdä itsenäisyytensä säilyttäneessä omassa isänmaassamme.

Karjalainen väki on ihailtavalla tavalla kyennyt sopeutumaan uusille asuinsi-

joille eri puolella Suomea. Sopeutumista ei liene aina-kaan helpottanut se, että luonnonolosuhteet ovat uudessa asuin ympäristössä usein olleet Karjalan kunnaita karummat ja vaatineet ylimääräisiä ponnistuksia.

Karjalainen väki on pian kyennyt hakeutumaan mukaan uusien kotiseutujensa elämänmenoon ja asioiden hoitoon. Heidän aktiivisuutensa ja yrittäväinen henkensä onkin edesauttanut lukuisien Suomen kuntien ja kylien kehittymiseen tavalla, mitä ilman karjalaisia ei olisi tapahtunut. Liekö juuri karjalaisten vaikutusta se, että Hämäläisten Laulun eräs tunnettu säe usein lauletaan: ... ”kun toimeen tartutaan.”

Karjalaisten, erityisesti juuri sakkolalaisten vaikutus on myös Vesilahden kunnan myönteiseen kehitykseen ollut merkittävä. Tämä on näkynyt jatkuvasti kaikilla elämänoaloilla, elinkeinoelämässä, kulttuurissa, kunnallishallinnossa, yhdistystoimin-

nassa jne. Kun Vesilahden historian uudempaa aikaa kirjoitetaan, tulee heidän asemansa olemaan siinä näkyvällä sijalla.

Olen omasta ja Vesilahden kunnan puolesta erityisen iloinen siitä, että voimme uuden yläasteemme suojissa osoittaa Sakkolan pitäjäjuhlille tilat, joiden puute lienee osaltaan estänyt näin suurimittaisten juhlien järjestämisen Vesilahdessa viime aikoina. Toivon, että uudet puitteemme osaltaan edesauttavat juhlan onnistumiseen. Samalla kiitän juhlan järjestelyistä vastaavia siitä, että Vesilahti on saanut kunnian toimia tämänkertaisen pitäjäjuhlan pitopaikkana. Sillä on merkittävä arvo kunnallemme.

Omasta ja Vesilahden kunnan puolesta toivotan kaikki juhlavieraat lämpimästi tervetulleiksi Sakkolan pitäjäjuhlaan Vesilahteen!

Jukka Alkio,
kunnanjohtaja

Tervehdys juhlaväelle

Terveiset Tuusniemeltä, oekeihin immeisten pitäjäs-
tä, kaikille suvantoseutulai-
sille. Eräs sakkolalaisille tut-
tu pappi on tuttu myös tuus-
niemeläisille, nimittäin ro-
vasti Joonas Laurila. Hän
on löytänyt vaimonsa, Este-
rin, Tuusniemeltä, Tuusnie-
men kirkkoherran August
Laaksosen tyttären ja toimi-
nut useaan otteeseen pappi-
na Tuusniemellä (vv. 1920—
24, 1925—30 ja 1963—64),
hänet on myös haudattu
Tuusniemen kirkkomaahan.

Aika rientää, vuodet vaih-
tuvat. Ikämme lisääntyy...
Armon vuonna 1993 Vesi-
lahdella vietettävät pitäjä-
juhlatsutsuvat kohtaamaan
toinen toisiamme. Kun vii-
meksi olemme olleet koolla
Vesilahdella, havahtuen jou-
dumme huomaamaan, että
monen matka on jo päättö-

nyt. Yhä useampi sakkola-
lainen on siirtynyt täältä
ikuisuuteen. Vesilahdenkin
hautausmaahan liittyy mi-
nulle monia rakkaita muis-
toja. Muistot puhuvat ja
tuovat sydämeen lämpimän
liikutuksen. Me olemme
matkalla, matkaan luotuja.
Meillä ei ole täällä pysyväs-
tä kaupunkia. ”Mutta kiitos
Jumalalle, joka antaa meille
voiton Herramme Jeesuk-
sen Kristuksen kautta!” (1
Kor. 15:57). Meidän kristit-
tyinä ei tarvitse jäädä vas-
tausta vaille, lohduttomiksi
ja katkeriksi; me saamme
katsoa Herraan ja hänen sa-
naansa. Hiljainen rukous,
mieleen noussut Jumalan sa-
na, osallistuminen yhteiseen
jumalanpalvelukseen välittä-
vät meille kutsua Jumalan
valtakunnan kansalaisuu-
teen. Kutsu merkitsee kutsua

Kristuksen seuraamiseen.
Meitä kutsutaan Kristuksen
voiton osallisuuteen. Sydän-
kesän päivääkin on elettävä
murheen ja ahdistuksen
kanssa. Yötön yö ei poista
pimeyttä ihmisen mielestä.
Jeesus Kristus on voittaja.
Hän on voittanut meidän
tuskamme. Hän elää sitä
meidän kanssamme. Meille
on ilmestynyt Jeesus-val-
keus. Tätä valkeutta koros-
taa, julistaa ja etsii kristilli-
nen seurakunta. Se opettelee
vaeltamaan täydellisessä,
yöttömässä valkeudessa. Se
odottaa Valkeuden lopullis-
ta voittoa.

Olkoon siunattu yhteen
tulemisemme!

Pertti Lamppu
Tuusniemen
kirkkoherra

Riiskan hovin tarinaa

Kirjoitan vähän lisäystä
Aune Ahtiaisen muistelmiin
viime Suvannon Seudussa.
Asuimme kuuden kilomet-
rin päässä Manejeffin talos-
ta. Mamman miehen nimi
oli Jaakko. Olivat tulleet
Riiskan hovin omistajiksi
noin 1850. Lienee saanut ho-
vin Venäjän keisarilta hyvis-
tä palveluista.

Heillä oli kahdeksan poi-
kaa. Vanhin isänsä kaima
Jaakko oli mennyt naimisiin
Metsäpirttiin erään kartanon
tyttären kanssa. Pojat olivat
Nikolai, Saska, Paavo, Volk-
ka, Alkko, Pekka ja Jussi.

Lienee hovi ollut isännän
kuoleman jälkeen perikun-
nan hallussa, kun isäntää oli
milloin kukin poika. Pojat
olivat kaikki jonkin verran
kouluja käyneitä, kuka Pie-
tarissa, kuka Suomessa.
Tuomarikoulun oli suoritta-
nut Alkko, joka sotien jäl-
keen harjoitti asianajotoi-
mistoa Tampereella kuole-
maansa asti. Jaska oli raken-
tanut isäntänä olleessaan ta-
lon Suvannon rantaan pie-
nelle tontille. Talo myytiin
pakkohuutokaupassa. Niko-
lai oli rakentanut hienon ta-
lon kolmen hehtaarin tontil-
le Riiskan joen rantaan. Pek-

ka oli rakentanut koulua vas-
tapäätä mammalle kolmen
hehtaarin tontille hienon
asunnon, jossa myös asuivat
Saska ja Volkka.

Talvisodassa oli poltettu
melkein koko Riiskan kylä
maan tasalle. Yksi sauna oli
säilynyt ehjänä, jossa väli-
rauhan ajan asui Volkka,
kasvatti omalla tontillaan vi-
hanneksia ja kalasti Suvan-
nolla.

Tämän vuosisadan alussa
paloi Manejeffin pääraken-
nus, mutta he rakensivat uu-
den oikein komean päära-
kennuksen. Komeat ulkora-
kennukset rakensi Pekka.
Uralasta olevat Tomukos-
ken veljekset olivat vuokraa-
jia. Kun Pekka alkoi sairas-
tella, eikä hänellä ollut
omasta takaa hovin hoitajia,
hän päätti muuttaa omai-
suutensa rahaksi. Hän tarjo-
si hovia Sakkolan kunnalle.
Kunnanvaltuusto laittoikin
ostomiehet Viipuriin. Kun
he pääsivät Pekan puheille,
niin heille sanottiin, että ho-
vi oli myyty Tenkasen veljek-
sille.

Juho itse kertoi minulle,
että kaupat tehtiin puheli-
mella muutamalla sanalla.
Esa Tenkanen oli osavaltuu-

tettuna. Tenkaset olivat niin
voimissaan, että he ostivat
Kuparisen noin kolmen heh-
taarin tilan, ja Kiiskin Jur-
kan tilan, joka oli pakko-
huutokaupassa jäänyt Met-
säpirtin säästöpankin omis-
tukseen.

Välirauhan aikana he ja-
koivat kahdelle veljelle ja Ju-
ho poikiensa kanssa Kiiskin
tilan ja muutaman hehtaarin
myllytontin.

Riiskan hovin tilasta Ten-
kaset maksoivat alle puoli
miljoonaa. Manejeffin ti-
laan kuului Taipaleen kor-
vessa 40 hehtaaria Laatokan
rannassa hyvää kuusipuuta.
Valtio tarjosi paksuimmista
kuusista kantohintaa mil-
joona markkaa. Tenkaset
pyysivät kolmea, eikä synty-
nyt kauppaa. Sinne ne jäivät
kasvamaan. Sodan jälkeen
kohosivat omaisuuksien hin-
nat, että ne olivat hyviä
kauppoja. Nyt ovat jo Ten-
kasen veljekset kaikki kuol-
leet, eivätkä perilliset ole sen
rikkaampia kuin muutkaan
karjalaiset.

Väinö Koppanen
vuosimallia 1901

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

70 VUOTTA täytti 1. 7. 1993 Toini Maria Soininen, o.s. Kurki, Nokialla. Entinen kotikylä Sakkolas-
sa oli Kirkonkylä.

Tyyne Maria Tenkanen, o.s. Hopia, syntynyt 14. 7. 1912 Pyhäjärvi VPL, täytti 81 vuotta. Hän on asunut monen karjalaisen tapaan useilla eri paikkakunnilla, viimeksi muutti Alastarolle 1948, missä nykyin asuu. Alastarolla hän on saanut toimeentulonsa maanviljelyksestä ja karjataloudesta. Hän on kuulunut 12 vuotta Alastaron Hanhijoen koulun johtokuntaan. Vuonna 1956 hän kunnostautui Alastaron maatalousnäyttelyssä karjalanpiirakkamestariksi leivottuaan sinne 12 erilaatua piirakkaa, mistä hänelle myönnettiin kunniakirja ja palkinto. Lapsia Tyyne Tenkasella on elossa kahdeksan. Puoliso kuoli 1977.

85 VUOTTA täytti 16. 7. 1993 Marja-Liisa Hämön Vesilahdesta.

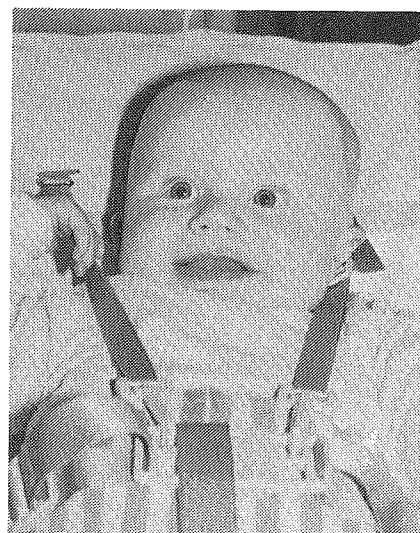
Jälkipolvi kasvamassa

Santtu Kuronen

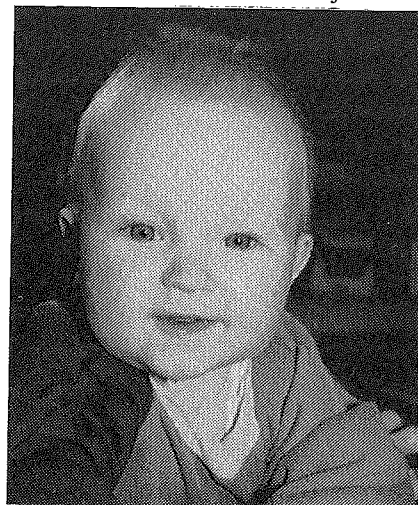
Ohessa esittäytyy kolme iloista jälkipolven edustajaa, joiden sukujuuret ovat Karjalan mailla. Valokuvat ovat Sirpa Kurosen kamerasta.

Santtu Matias Kuronen, s. 26. 8. 92, Lempäälä. Vanhemmat Sirpa ja Matti Kuronen. Sirpan vanhemmat Anneli ja Kalervo Nuora, Sakkolan Petäjäjärvi.

Anssi Nuora

Anssi Veikko Tapani Nuora, s. 20. 10. 92, Nokia. Vanhemmat Anna ja Sauli Nuora, Annan vanhemmat Aune, o.s. Turkki, Valkjärveltä ja Ilmari Leskinen Käkisalme-
sta. Saulin vanhemmat Anneli ja Kalervo Nuora, Sakkolan Petäjäjärveltä.

Riku Eräniitty

Riku Renny Olavi Eräniitty, s. 8. 10. 92, Lempäälä. Vanhemmat Titta ja Harri Eräniitty. Titan vanhemmat Anja, o.s. Holttinen, Sakkolan Haitemaasta ja Raimo Salo. Harrin vanhemmat Inga ja Sepo Eräniitty. Inga, o.s. Nieminen, hänen vanhempansa Elvi, o.s. Kimonen, (Viipuri, Rauttu) ja Yrjö Nieminen.

Muistattehan **EDULLISET ILMOITUKSET**
1 markka / palstamillimetri

• Kuolinilmoitukset • Kokoukset • Matkat ym.

Soitto iltaisin toimitukseen ☎ 931-748 448

Kirjeitse os. **Rautasemantie 375, 37550 Moisio**

Emma Kuuppo on kuollut

Emma Kuuppo, o.s. Huuska, oli syntynyt Sakkolan Röykkylän kylässä 5. 2. 1902, Katri ja Manu Huuskan tyttärenä. Naimisiin hän meni Vilhelm Kuupon kanssa, joka oli samasta kylästä. Nuorta onnea ei kuitenkaan kestänyt kauan vaan puoliso otettiin pois muutaman vuoden päästä ja niin jäi nuori leski yksin kolmen pienen lapsen kanssa. Pystyäkseen huolehtimaan lapsistaan oli Emma Kuupon lähdeittävä ansiotöihin. Siihen aikaan naisillekin oli tarjolla vain ns. "miesten töitä", eli saha- ja metsätöitä. Muita raskaita töitä esimerkiksi rakennuksilla tiilen ja laastin kantoa hän elatukseksi teki. Raskaan taakan oli Emma kantakseen saanut.

Varhaisista vastoinkäymisistä huo-

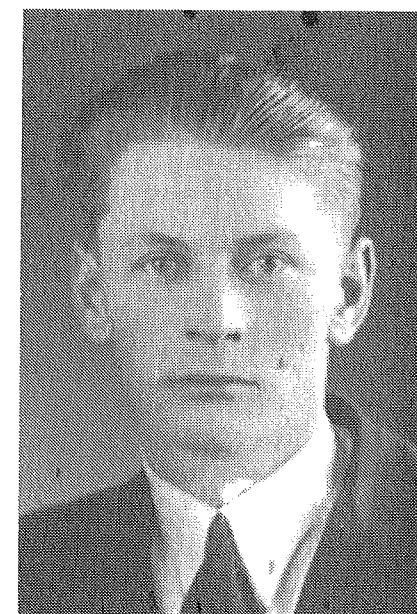
limatta oli hän saanut elää pitkän elämän aika hyväkuntoisena ja pirteänä.

Jatkosodan jälkeen hän asui Toijalassa ja Valkeakoskella yhdessä poikansa Matin perheessä. Viime kesänä häntä kohtasi vielä viimeinen suru: joutui saattamaan poikansa viimeiselle matkalle.

Vasta viime talvena hänen liikkumisensa alkoi entisestään vaikeutua ja jotenkin eräänlainen luopuminen ja väsymys saivat vallan. Elimistö ei enää jaksanut, mutta maailman menosta hän silti oli perillä kuten ennenkin.

Emma Kuuppo kuoli Valkeakosken sairaalassa 22. 5. 1993 läheisten läsnäollessa.

Äitiä, mummoa ja isomummoa kaivaten ja jälleennäkemistä toivoen saatoimme hänet Sääksmäen kirkkomaan syliin alkukesän päivänä 4. 6. 1993 Hämeessä.

Mikko Räikkösen muistolle

Mikko Räikkönen syntyi 18. 9. 1908 Valkjärvellä, kuoli 8. 5. 1993 kotonaan Tampereen Tesomalla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kiviniemi. Hänet siunattiin lähiomaisten saattamana Lammimpään siunauskappelissa 22. 5. 93.

Mikko veljeni luuli jo loppunsa tulevan 13. päivänä maaliskuuta 1940, vähän ennen kello 11:ta, Vuosalmen kovassa taistelussa. Perääntyessään hän oli niin väsynyt, että meni matkalla sattuneeseen heinälatoon ja kaivautui heiniin. Uskon, että siellä varmaan turvauduttiin Jumalaan.

Vähän aikaa siellä ollessa tulikin aivan hiljaisuus. Mikko tuli ulos ja ihmetteli, mitä nyt. Siellä huudettiin: Rauha on tullut, rauha on tullut! Sit-
ten seurasi jatkosota -41, ja Mikko joutui vielä -44 pohjoiseen karkoitamaan saksalaisia.

Mikko Räikkönen sai veljeksistä elää viimeiseksi. Rauha hänen muistolle.

Ester

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

90 VUOTTA täytti 30. 6. 1993 Anna-Mari Eeva Lempäälässä. Hän on lähtöisin Sakkolan Pannusaarelta. Merkkipäiviä vietettiin sukulaisen ja ystävien kesken 90-vuotiaan kotona. Anna-Mari Eeva lähettääkin kaikille häntä muistaneille kauniit kiitokset.

KUOLLEITA

Helmi Maria Käppi, o.s. Räsio, kuoli 25. 5. 1993 Nokialla. Hän oli syntynyt 5. 2. 1908 Sakkolassa.

Tohtoriksi

Tohtoriksi väitellyt 18. 6. 1993 Tampereen yliopiston kliinisen lääketieteen laitoksella lääketieteen lisensiaatti Kati Holm, o.s. Kallonen. Väitöskirjan aiheena: Piilevä tai oikeaton keliaakia, Perhetutkimus. Vastaväittäjänä dosentti Pekka Pikkarainen, kustoksena professori J. K. Vi-
sakorpi. Katin vanhemmat Elin, o.s. Rastas ja Kaarlo Kallonen, kotipaikka Sakkolan Lapinlahti.

Kevään ylioppilaita

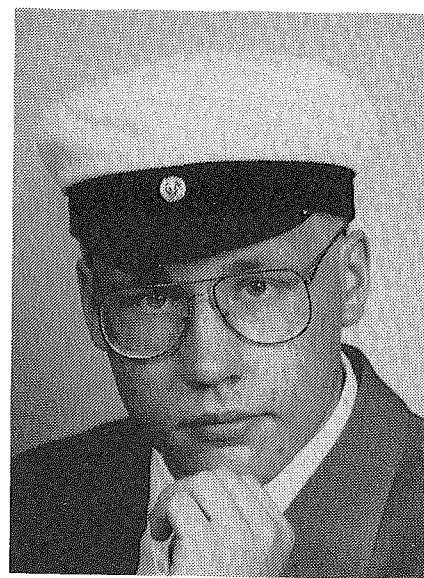
Tampereen lukioista kirjoittivat ylioppilaisiksi Lotta Kallonen ja Eva Lähteenmäki. Isovanhemmat Eli ja Kaarlo Kallonen, kotipaikka Sakkolan Lapinlahti.

Sulkavan lukiosta kirjoitti Santtu Markus Valtonen. Hänen vanhempansa Mirja ja Arto Valtonen, Mirjan isä Heikki Valentin Repo lähtöisin Kaarnajoelta.

Anne Nuortama kirjoitti kauden laudaturin ylioppilaisiksi Kangasalan lukiossa ja serkkunsa Jukka Pylväs Ylöjärven lukiossa. Heidän isoäitinsä Anna Nuortama, o.s. Naskali, Sakkolan Arkuntanhuan Loppomäeltä.

Hervannan lukiosta Eija-Leena Karonen, vanhemmat Sirkka ja Martti Karonen.

Hervannan lukiosta kirjoitti myös Eija-Leena Karosen serkku, Martti Mikael Karonen, vanhemmat Esa ja Paula Karonen. Molemmille onnentoivotukset äijältä ja mummolta.

Historian havinaa 17.—20. 6. 1993

Huhtikuun alussa, kun ilmoitettiin pyhäjärveläisten matkaan Kiviniemeen, Sakkolaan, Pyhäjärvelle ja Metsäpirttiin, en arvannut mihin kaikkeen jouduin. Tavoitteenani oli käydä Noitermaassa katsomassa sitä koulua, jonka katolla -39 joulukuun olin ilmavartiossa ja se onnistui. Aino K, jonka aviomies oli helmikuussa 1940 kaatunut ja siunattu Pyhäjärven sankarihautaan, oli toinen Sakkolan tyttö matkassa. Aino halusi viedä kukkia Ensiole ja sekin onnistui.

Niin seikkailimme Pyhäjärven kylät ja näimme sen kaiken masentavan kurjuuden, jota vehmas luontokaan ei pystynyt peittämään.

Syvä historiallinen sanoisin järkytys selvisi vasta, kun menimme Taipaleeseen pystytetyille sankariristille kunnianosoitukseen, jossa on jo yli 130 Taipaleessa kaatunutta. Pieni kumpu ristin edessä vangitsi katseen, siihen oli aamulla haudattu Anjalan-

koskelta Kaarlo Lehtonen, joka tuntolevyn mukaan oli tunnistettu neljän vainajan joukosta, joista kolme oli venäläisiä.

Niin olimme yli 50 vuoden jälkeen sankarihautajaisissa. Sotahistorian edustaja piti ensimmäisen puheen, liput, kunniavartiot jopa kunnialaukaukset juhlistivat tilaisuutta. Viimeisenä puhui suomeksi, ilman tulkia venäläinen upseeri, joka oli ollut sotavankina Suomessa. Tunnusti olevansa ortodoksi ja ristin merkein siunasi vainajan siihen asti, jos Lehtonen voitaisiin siirtää kotipaikalleen siunattuun maahan.

Kolme kirjettä tämä nuori sotilas oli ehtinyt vaimolleen kirjoittaa ennen katoamistaan. Vaimo oli koko ajan odottanut miestänsä palaavaksi, kertoivat Lehtosen pojat Toivo ja Juhani, jotka olivat isäänsä saattamassa. Tämä löytö oli tehty viime kesänä ja poikien äiti oli silloin vielä elänyt, mutta nyt jo manan majoilla.

Tämä järkyttää ja hämmentää, mitä on sota? Ja mitkä on sodan lait, kun yli 50 vuoden kuluttua ei saa edes luita tuoda omaan kotikuntaan siunattuun maahan. Tämä oli sellaista historiaa, mikä nöyryyttää ja järkyttää.

Tällä matkalla oli kansainvälisyystäkin, kun matkassa oli Amerikasta Lauri ja Klaudia Pelkisen tytär Kirikka katsomassa syntymäpaikkoja ja isovanhempiensa peruksia seuralaisensa kanssa. Olihan meitä kolme paljasjalkaista Sakkolan tyttöä seuraamassa historian kulkua. Pyhäjärveläisten edustuksen ollessa everstistä alkaen luutnanttiin, toimittajaan sekä armeijan lentäjään, joka tutkii sotahistoriaa.

Kiitos tästä matkasta

Eeva Tuomaan tytär

Sovhoosien tuotto heikkenee Karjalassa

Ajettaessa Etelä-Suomen ja Karjalan Kannaksen poikki, kiintyi huomio kasvullisuuden rehevöitymiseen teiden varsilla. Erikoisen pahaksi se on päästetty Venäjän puolella, missä maisemia jää peittoon.

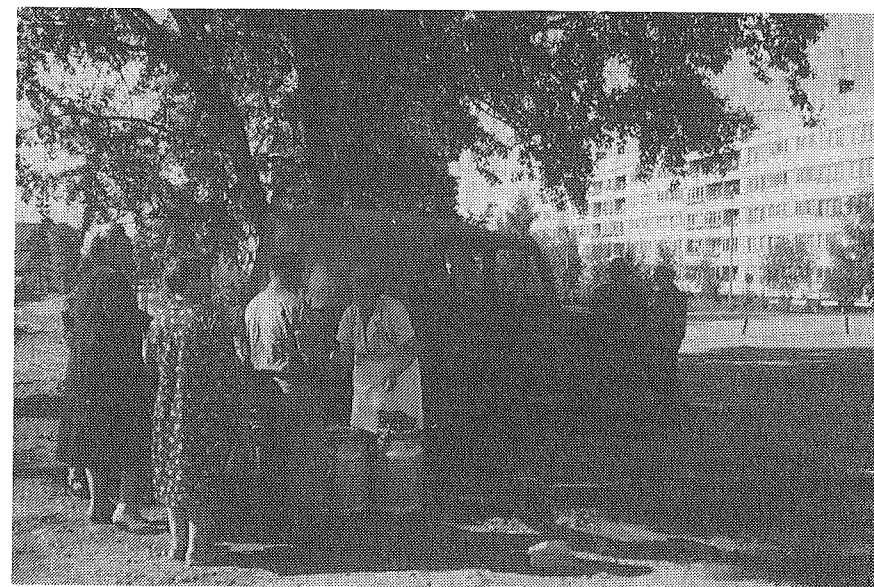
Maaseutuhan on kauniimmillaan, kun metsien ohella näkyy myös peltoja, rantoja ja hoidettuja taloja. Metsätiellä ajaminen muuttuu ennen pitkää yksitoikkoiseksi. Suomen Tielaitos raivaa pensaat teiden vieriltä, joten täällä näyttää valoisammalta, tältäkin osin. Nykyiset nopeusrajoitukset tuntuvat olevan kohdallaan. Matka taittuu nopeaan ja turvallisuus säilyy hyvänä. Tiet ovat hyvässä kunnossa.

Etelä-Suomen kevätiljakasvustot ovat riittävän hyviä, niinkuin Vesilahdessakin. Vesilahtelaiset viljelijät siis hallitsevat jäykkien savimaiden vaativan touontekotaidon. Heinänurmet olivat kaikkialla heikkohkoja, samoin syysviljat.

Sovhoosien pellot olivat lähinnä luonnon heinällä. Nurmet ovat vanhoja, koska niitä ei ole uudistettu ja sato jää perin vähäiseksi. Nämä valtion tilat ovat menneet selvästi alas päin, ehkä siitä syystä, kun niitä on alettu yksityistää. Näin ainakin Karjalan alueella. Ei ollut Petäjärvelläkään enää 30 ha perunamaata sovhoosien väelle, niinkuin viime vuonna vielä oli. Viime kesäinen perunapello oli nyt kylvetty viljalle, mutta isäntäkasvina oli kuitenkin Jauhosa-vikka.

Näimme myöskin pienen kirjan, jota mieshenkilö paimensi. Siihen kuului kymmenkunta lehmää, vasi-koita, lampaita ja vuohia. Arvelimme, että eläimet eivät ole sovhoosin. Kävikin selville, että se oli monen tilan yksityinen karja, jota omistajat vuorotellen paimensivat.

Pienasuntojen puutarhapalstat oli-

Kiviniemen kasarmialueella jaetaan maitoa.

vat hyvin kasvavia ja niitä hoidettiin huolella. Kysyimmekin tulkilta, miten ihmiset ovat näinkin hyvällä mielellä, vaikka taloustilanne on entisestään kurjistunut. Tulkki arvioi, että hyvä mieli johtuu varmaan tästä kauniista kesäilmasta.

Onhan venäläisillä ilon aiheitakin. Ihmisiä ei enää häviä yön aikana, niinkuin aikaisemmin. He voivat puhua ja liikkua melko vapaasti. Kaupungeissa on nykyään runsaasti tavaraa tarjolla. Koulutustasoa ja vaate-tusta voi pitää kohtuullisena. Televisio on melko yleinen.

Muuten on suuri jälkeenjääneisyys ja avuttomuus ja se juuri onkin huomattavin nähtävyys ja matkailuvaltti. Taloudellinen nousu tuntuu utopialta, ainakin toistaiseksi. Joka tapauksessa se ottaa aikaa. Matkailu tosin jonkin verran elvyttää.

Matkailija on itärajan takana kolailla turvassa, häntä kunnioitetaan, jopa ihaillaan. Oli kuitenkin yksi paikka, missä olo tuntui tukalalta, nimittäin Viipurin kauppahalli ja sen edusta.

Ryhmäämme kuului neljä miestä.

Minun lisäksi Veikko Karvonen, Ilpo ja Arvi Kuparinen. Nämä kolme olivat jo ulkona ja minä jäin huomaamatta halliin yksin. Tällöin neljä nuorta venäläistä miestä piiritti minut. Lähes kaksimetrinen mies painoi venäläistä sanakirjaa leukani alle ja kehoitti ostamaan. Kyynärpää-taktiikalla tein aukon ja suuntasin ulko-ovelle. Nämä venäläiset miehet kuitenkin juoksuaskelia ottaen ehtivät sinne aikaisemmin ja sulki minut ulko-oven kapeaan käytävään. Tällöin päästin kovan karjahduksen ja käsiliikkeillä avasin tien ulos. Elimistöni tuntui toimivan ikäänkuin toisen minän ohjaamana, salaman nopeasti.

Sotilaita ja miliisejä ei nykyään juuri näe, joten apua tuskin saa, jos on yksin.

Tämä tapaus tuntui varsin epämiellyttävältä. Muuten matka onnistui hyvin ja oli aurinkoista. Saimme uutta kuvamateriaalia. Sakkolajuhla on elokuun ensimmäisenä Vesilahdessa, silloin on uudistettu Sakkola elokuva nähtävissä yläasteen auditoriossa.

Olavi Kuparinen

Kosela ja koskenrantamat

Koselaksi kutsuttiin sitä ranta-maastoa josta tie kulki Valkjärven suuntaan ja Yläjoki muuttui Saarniaistenkoskeksi. Yläjoki oli 1931 perattu ja samalla yli 100 metriä koskea muuttui tasaisemmin virtaamaan ja lisäksi jokeen laski Valkjärven puolelta Tainjoki eli Nurmijoki, toinen haara alkoi Tainjärvestä, toinen Nurmijärvestä silloista Viipurin lääninä. Kansanomaisena nimenä joella oli Peräkorvenoja. Joki oli vesimäärältään Petojokeen verrattava ja tässäkin joessa muutaman kilometrin matkalla oli purouitto keväisin, koska puumäärältään valtava kruununmetsä oli joen kahtapuolta. Tässä Peräkorvenojassa oli myös pato ja turpiini antoi voiman vähäiselle myllylle ja kutterihöylälle.

Silloin kun pato rakennettiin, kerrottiin saalista tulleen 16 taimenta yhtenä aamuna!

Myllyistä olen jo kertonut, mutta en tarkemmin myllyttäjäistä.

Joskus aikoinaan oli Suomesta saapunut Jukkeri-niminen mies ja rakensi koskeen myllyn — jonka tarkkaa sijaintia en tunne. Tämän Jukkerin haki pois nainen — oma muija vai vieras, siitä ei muistiini ole kerrottu.

Muolaasta tullut Vaari-niminen mies rakensi myllyn koskeen ja teki myös puusillan yli joen, josta peri portilla maksun ylikulkijoilta. Kun vuosisadan vaihteessa alkoi uitto, niin Vaari hermostui tukkilaisiin, ja

möikin pois myllyn.

Myllyn omistajaksi tuli Simo Paussu Metsäpirtistä, mutta vaimo Katri sanoi: — Ko meijä Simo kuoluo, ni teäl ei uo hiire hyypeämeä jälkii. Muutaman vuoden olikin mylly jauhamatta, mutta 1920-luvulla Filemon Paussu, Simon poika, jatkoi jauhatusta ja erikoistui juuri tattarin käsittelyyn.

Minä en käynyt tällä paikalla, mutta on kerrottu, että mylly oli käyttökunnossa vielä jatkosodan aikana... Tämä mylly oli vähävoimaisempi ja luultavasti vanhempi kuin Karttusen mylly kaksi kilometriä alempana.

Matti Paakkanen omisti maatilaa Koselassa, mutta minulle ei ole kerrottu, että mistä mies oli paikallakunnalle saapunut. Martti Lamppu tuli Koselan omistajaksi, kun avioitui Liisa Paakkasen kanssa.

Kose-Ale poistui paikkakunnalta ja tilaansa vuonna 1927 viljeli Armas Riikonen. Koselassa eli Koskenrannassa oli talvisodan sytyessä neljä eri perhettä, kukin omalla tontillaan.

Tunnetut paikannimet voinee aloittaa vaikka Enonkivestä. Kivi

sai nimensä siitä kun Nurmosta muuttanut Luukko-suku alkoi liisääntyä paikkakunnalla. ”Eno” lie ollut hiukan vajaa, ainakin hän kärsi hetkellisistä epilepsiaoireista. Hän katseli kivelä virran juoksua vatsallaan maaten.

Tähän maisemaan liittyy runsaasti paikannimiä. Aloitamme vaikka Rosmonotkosta, jossa siihen aikaan, kun joessa kulki valtakunnan raja ja notkossa majaili Ruotsin valtakunnan metsäkaartilaisia ja eläinokseen rosmosivat joen Venäjän puolelta Sakkolasta ja Raudusta. Notkossa oli vieläkin — satojen vuosien takaa — nuotionpohjia näkyvissä.

Ryöppä tarkoitti murteessa ryöpyvää koskea — ja siksi paikannimenä oli juuri Ryöppä — kosken kaupin ja jyrkkärantainen voimakas virta. Ja rannalla tukkilaisten Pöytäkivi, missä runsas tukkilaissakki söi eväitään.

Ryöppän yläpuolella oli kolme huomattavinta Ryöppön saarta. Kauti niit maisemat kesäisin, jos ei ollut niin kalahullu, että ei katsellut rantamia.

Pohjoisranta oli jyrkkä — 90 metriä merenpinnasta — ja rinne laski suoraan koskeen 75—80 asteen kulmassa! Petäjiin tukematta ei voinut kulkea ylös- eikä alas päin.

Näin päästiin Mummokorpeen, joka maisemallisesti hiukan muuttui minun muistiaikana: Koski syö-

Kerrontaa paikannimistä ja niiden synnystä

vytti hiekkatörmää. Mummokorvessa oli näkyvissä kai satojen vuosien takainen koskenpohjakivikko, josta kasvullisuus puuttui kokonaan. Mummokorvenpalle kohosi länsipuolella lähes sataan metriin ja tällä palteella oli kolmiotähystystorni josta näki aina Raudun Orjansaaren kylään asti, siis valtakunnan rajan tuntumaan saakka.

Mummokorvesta jatkui harjanejono kohti kaakkoa Pien- ja Suurhepoharjuna. Pohjoispuolella oli pieni Majjoinsuo, joka viittasi piilopirttiin ja lähellä oli syvä suppu tavallisesta tietasosta alaspäin kymmenisen metriä, mutta pohjalla ei ollut suo, vaan kasvoi poronjäkäliä!!

Sipukanniemi lapioitiin pois Koskenniskan perkauksessa. — Sipukka tarkoittaa murteessa ulkoneman kärkeä.

Joien rantamien nimitykset: Palleiniitty, Sökötti ja Saahkeria on käsitykseni mukaan lähinnä Koselan maisemaan kuuluvat paikannimet.

Häränsilmä oli pyöreä suppu, missä pohjalla oli vettä. Kylässä oli toinenkin häränsilmä. Sirnitsova oli myös tätä seutua. Kuivia ahomaita taasen lähinnä Herra-aho ja Esko-aho.

Itsenäisyysaika toi maantien ja vankan sillan entisen Kaalatoksen kohtaan. Tämä sementti- ja teräsrakenteinen silta oli vielä jatkosodan aikana täysin kunnossa, mutta nyt on paikalla vain puiset juoksuportaat.

Tuskin minä tältäkkään alueelta kaikkia nimiä muistan, joten kirjoittakaa toisetkin mitä muistatte.

Seuraavassa pakinassa liikomme Sopella.

Kukaan ei vielääkään ole selvittänyt mitä sope-sana tarkoitti. Kanaksella liittyi sope uskoni mukaan ainakin sataan paikannimeen. Petäjällä ainakin neljään. Löytyi sope Suvannon pohjoispuolelta, Kiviniemestä, Lurprasta, ehkä joka kylästä Sakkolassa!

Viljo Purontaa

Mistä ovat paikkojen nimet saaneet alkunsa, siitä on monia tarinoita. Isäni kertoi meille lapsille kaikenlaisia tarinoita, joilla löytyi paikannimiä tällä evakkomatkalla, vaikka kuulimme, ettei niitä tosiasiasa ole olemassakaan.

Tällainen tarina, joka liittyy Taivassalo nimeen, kulki Karjalassa. Siellä kulki joitain reissumiehiä aikoinaan, näin kerrottiin. Mökkiin poikkesi kulkija. Mummo kyselemään mistä sie uot kotosii. Kulkija sanoi Taivassalosta, mutta mummola oli omat käsityksensä taivaasta, huonokuuloisena hän kuuli Taivaantalosta. Mummon mies oli äsken kuollut ja niinpä hän kertomaan vieraalle surujaan, että sinnehan se meijänkin ukko lähti — uot sie sattunt häntä siel näkemää?

Kulkija huomasi, että nyt on hyvä petkuttaa mummoa: Voi kuulehan myö asutaan iha naapuruksin, hyvää hänelle kuuluu, mutta se on ikävä kun häneltä männiit kenkät rikki, jote se murhe hänel on.

Kuuleha sie, kun hänelt jäivät ihan uuvet saappaat, ottaisit sie viijäkses ne hänel? Ainaha sitä hyvää täytyy tehdä, kun tilaisuus vaatii, kyl mie ne vien eihä ne niin paljon paina. Mummo antoi saappaat Taivaantalosta miehelle ja seitsemän ruplaa rahaa. Ainahan rahaa tarvitaan, sano mummo.

Sie kun käyt täällä päin niin tule tuppaa huastamua kuulumisii ja vie meil ukol oikei paljon terveisii. Ke-piät kuormat nämä on kantaa, tuumi vieras ja lähti.

Mummo meni naapuriin iloissaan kertomaan, miten hän sai vieraan Taivaantalost ja se tuntee meijän ukon. Assuut ihan lähekkäin, mie laitoin saappaat mei ukol, hänen matkassaan. On niitä vielä hyvviikii ihmisiä mualmas, toimittaat toisen

asioi ja lupas taas tulla käymään kun liikkuu tääl päin.

Naapuri sano mummoll, älä ennää anna mittää viemisii sil miehel ja selitti, ettei ukko tarvitse ennää tavaraa.

No nyt kun tultii tänne evakkoon, niin onhan se Taivassalon pitäjä olemassa. Uon aatellut, että uskoiskohan Taivassalon herrat tämän saapasjutun, mitä kerrottiin Karjalassa.

Oli sellainenkin tapa sanoa, miä hiiteen! On täällä Hiidenkin kylä. Rantasalmesta isä kertoi papin saarnan. Silloin maksettiin papin aprahha tavarassa.

Niinpä pappi kehotti seurakuntalaisii saarnassaan: Työ rakkaat rantasalmelaist, tulkaa tulevankii pyhän kirkkoo, kuka tuop viittaa, kuka tuop vaippaa, kuka tuop miu renkil-lei reimat pöksyt. Onhan se Rantasalmikin olemassa, mutta onko saarna totta?

Kertoipa isäni myös sen Suvannon nimen tarinan synnyn. Silloiset nuoret seurustelivat salaa. Eräs heilapari oli mennyt järven rantaan haaveilemaan ja olivat suudelleet hellästi. Mutta siellä oli näkijät ja alkoivat sanoa paikkaa suuannoksi. Lähetään tästä suuannolle, josta vääntyi sana suvanto. Tällainen oli isäni kuulema tarina, jonka hän taas kertoi lapsilleen.

Niin paljon on muistoja mulla / vaan muistoissa kaunehin lie / tuo Karjalan lapsuuden koti / sinne johtaapi muistojen tie / Ei polkuni nurret sinne / se on muistojen kulke-maa / kaikki mitä on jäänyt ja min-ne / aina pysyvät ennallaan / Sua Luoja kiitän siitä / loit muistoille kammion / sen kätköihin aikaani an-nan / käyn murheesta ilohon.

Anna Lamppu

Vertaa, vaihda. Valitse TSOP.

Toimialueensa ainoa todellinen paikallispankki.

Tarinaa Suvannon sahasta

Sahalaitos sijaitsi Kiviniemessä, Tikanlahden poukamassa. Asemalta oli matkaa noin kaksi kilometriä. Tietoni perustuvat isäni Matti Ahosen muistiinpanoihin, kertomiseen ja sekä omiin muistoihini.

Sahan omisti ensin eräs Katras -niminen mies. Toiminta oli kuitenkin heikkoa, joten Katras möi sen maantieteilijälle, professori Iivari Leviskälle joskus 1920-luvulla. Hän pyysi isääni uudistamaan koko sahalaituksen, joten siihen asenneltiin kaksi pikaraamia. Muukin koneisto uusittiin.

Leiviskä vuokrasi sahan englantilaiselle Bulfot-yhtiölle taaskin kahden vuoden aikana tappiolla. Sen jälkeen professori Leiviskä tuli jälleen isäni luokse Savo-Karjalan pankin herrojen kanssa ja pyysi isää ottamaan koko sahalaituksen hoitoonsa, sillä ehdolla, että herrat hoitavat tavarann myynnin ja vastaavat rahoituksesta. Pankin eräs johtomies, Edvard Kunttu Viipurista lupasi hoitaa edellä mainitut asiat. Saha alkoi tuottaa puhdasta voittoa isäni sahanhoitajana ollessa joka vuosi noin 10—12 prosenttia. Herrat olivat tyytyväisiä tulokseen. Vuonna 1939 oli vielä keritty ostaa paljon tukkeja, jotka jäivät toisten omaisuudeksi. Luin jostain lehdestä aikaisemmin, että tukit lastattiin junasta, toisin sanoen suoraan junanvaunusta sahan kohdalle. Muistan kuitenkin, että vain valmis puutavara lastattiin tapuleista suoraan vaunuihin. Tukit ajettiin talvela hevosilla Suvannon jäätä pitkin. Tie kulki melko rannassa. Hevosletka oli pitkä — tukkirekihän oli kaksiosainen.

Kesällä tukit uitettiin Vuoksea ja Suvantoa pitkin lautoissa. Suvantolaiva ainakin veti perässään. Usein lautta hajosi koskessa ja alajuoksulla komennettiin keskellä yötäkin tukkiveneet miehineen lauttaa kokoaamaan ja uudelleen sitomaan. Tukki-veneissä oli keskellä kelattavat rauta-

vaijerit. Lautan kokoaminen oli vaikeaa hommaa ja joskus karkulaisia tukkeja löytyi myöhemmin rannoilta.

Tikanlahti oli matala hiekkapohjainen, tuulensuojainen poukama. Lapsena juoksimme lautalla tukilta tukille, välillä pudoten veteen. Se oli hauskaa leikkiä.

Muuten siihen aikaan ei käyty ostoksilla autolla, vaan hevosella, polkupyörällä, suksilla ja jalan. Joskus myöskin isäni teki tukinostosmatkan junalla jatkaen jalkaisin.

Sahalla tukit uitettiin transportin alla olevaan lämpimänä höyryävään kapeaan altaaseen, josta mies ohjasi haalla tukin telaketjuille, ellei itsestään osunut piikkeihin. Raamit sahasivat usein kolmessa vuorossa kahdeksan tuntia kerralla, mikä tarkoitti yötäpäivää.

Isälläni oli apuna työnjohtaja sekä konttorissa ainakin Vullin Jussi. Sahanasettaja oli tärkeä henkilö, jota tavarasta tuli kunnollista. Viimeisen asettajan muistan olleen nimeltä Hassinen. Sahalla oli töissä noin 50 henkeä. Tilipäivänä muistan, kun kuljetin kassakaapista isälle konttoriin vihreätä rahalipasta. Olin silloin jo oppikouluiässä. Tilipussi maksettiin kouraan.

Puusta sahattiin lankkua, lautaa, pärettä ja rimaa. Pienoisrautatie kulki mäkeä ylös ja alas rullavaunuihin. Moottorikaappi oli mäen päällä, mihin tapulit ladottiin pölkkyanturoiden päälle kuivumaan. Tapuli-laani oli aivan rautatien varrella. Jokaiseen sahattuun tavarahan piti lyödä ”Suva” -leima ennen rautatievaunuun lastausta. Numero in ja ns. mökkipistein huutomies huusi jokaisen lankun ja laudan mitan ja se merkittiin ylösottajan toimesta muistiin. Minäkin tein joskus isona tyttönä sitä kesätyönä.

Rata kulki syvennyksessä. Penka-

lalla, että huomenna laiva tulee Uuraan satamaan ja sanottiin määrä montako standardia mitäkin tavaraa pitää olla aamulla samaa kyytiä laivassa. Lastaus tapahtuikin usein yöllä. Kiviniemen asemalta juna toi perässään tilatut vaunut ja jätti radalle. Joskus piti keskeyttää lastaus, jos ilmoitettiin puhelimella jonkun muun junan saapuvan. Useimmiten lastaus onnistu keskeytyksettä.

Käpin veljekset olivat kuin kepeä-jalkaisia kissoja juostessaan lankkua pitkin rotkon yli penkereeltä vaunulle ja takaisin. Olkapäällä oli kuin ratsastussatula, johon lankkupino nostettiin ja kantaminen alkoi. En muista jalan lipsahduksia sattuneen enkä loukkaantumisia. Kun monta tuntia miehet juoksivat taakat harteilla niin hiki virtasi.

Junanvaunut laskettiin itsestään Kiviniemen asemalle, koska oli alaspäin viettävä rata. Vain jarrumies seisoi vaununkulmalla eikä veturia tarvittu.

Sahalla oli työssä sekä miehiä että naisia. Siihen aikaan ei ollut erikokoisia työhaalareita ynnä muita. Isä kielsi naisilta esiliinat ja pitkät kaulahuivit, kun ne tarttuivat koneisiin ja olivat vähällä viedä hengen.

Päreet ja rimat tiputeltiin luukusta alas, missä pienet vaunut seisovat radallaan, josta ne lykättiin edelleen, puutavarat omiin tapuleihin laitettaviksi. Päretapulit olivat kuin pikku kerrostaloja. Minäkin tykkäsin käydä lykkimässä näitä päre- ja rimavaunuja. Myöhemmin sain tehdä pärerulliaakin. Niitähän ennen käytettiin muurilaastin alla rapatuissa taloissa.

Naisilla oli sellaiset sahapukkia muituttavat telineet, joissa molemmissa päissä puoliympyräinen kehikko. Siihen pantiin päreet, keskellä narulla rullattiin ”makkarapötköksi”. Molemmat päät sidottiin rautalangalla ja tongilla tiukkaan. Sitten pötkö pystyy ja jokaiseen rakoseen taas

Kun saisi kotona käydä, hetken verran viivähdellä

— Pakkoha miu ol viel päässä entisel kotpihal enne ku elämäst herkiin, toteaa petäjärveläismummo toiveikkaasti. Nyt häntä naurattaa, mutta mieltii, miten sitten suu pannaan, kun asia on esissä. Hän on matkannut monet kerrat Sakkolassa, mutta kotikulmillaan saanut kovan kohtelun.

Juttukaverini on ollut oppaana monille Sakkolasta kiinnostuneille, myös oman suvun nuorisolle. Tänä kesänä mukaan lähtee kymmenvuotias pojanpoika ja erityisesti nyt mummon mieltä askarruttaa matkan onnistuminen.

Lähes kaikille on ensimmäinen käynti sodanjälkeisessä Karjalassa ollut järkytys. Tuskin on itkemättömiä silmiä ollut ainakaan vanhemmalla väellä. Kaikki se surkeuden kurjuus, rakennukset, tiet, ihmiset... Mutta maisemissa elää muistoja. ”Kivet, pensaat, perhoset puhuvat ja tallattu multa tiellä.” (Saima Harmajan runosta)

Kotona eikä kuitenkaan kotona

Haastateltava muistaa omaa ensimmäistä elämästään: — Olin päättänyt olla purhakkaa, mutta itku tuli. Se oli vuonna -85... Nykyisin näkymät eivät itketyä eivätkä ilahduta. Niihin on tottunut.

Kun talvisota alkoi, ei kenenkään päähän tullut ajatustakaan, etteikö kohta tulaisi kotiin takaisin. Ja kylähän petäjärveläismummo tuli takai-

sin lapsuuden kotiin. Tuli 46 vuoden kuluttua, mutta nyt oli anturan alla vieras maa. Rajat olivat muuttuneet, nimet vaihtuneet. Petäjärven kylä on Petrovskoe, Sakkolan asemarakenuksessa nimi Gromovo, Kiviniemi onkin Losevo. Ja ne kirjaimet...

— Meillä oli maatila. Kotini paikalle on kyhätty pitkä talon rottelo. Aita tien vieressä on rötsällään...

Masentavaa maisemaa. Mikä ei uo milleen, jääköön silleen.

Mutta sireenipensaat tien laidassa kukkivat kuin silloin ennen sotia. Venäläinen autonkuljettaja taittoi ok-san ja antoi matkalaiselle. Ehkä hän ymmärsi kyytiläisensä kyyneleet ja tahtoi lohduttaa.

Talossa ei tainnut olla koiraa, mutta tielle syöksähti äkäinen isäntä, mielisimies. Kuljettaja selitti heidän vain katselevan. Vaikka sanotaankin, ettei silmä osaa ota, niin katsellakaan ei saanut. Ei edes tiellä seistä.

Kahdella seuraavallakaan kerralla eivät pihaan päässeet. Vaikka oli viralliset kulkuluvat, nurkilla joutuivat norkoilemaan. Ja sieltäkin saivat ’hatkat’.

Matkaanlähtijä sanoo hankkivansa tänä kesänä niin varmat luvat, ettei tule ’matkapasseja’ kotiveräjältä. Mutta mikä on nykyään varmaa Venäjällä?

— En mie porstuaan pyrikään, mutta jos pihäs pääsis käymää.

Kotonakäynnin kunniaksi petäjärveläismummo joisi saunan sijasta samppanjaa Sakkolassa nimipäivänään.

hk

puunuijalla hakattiin päre, kunnes nippuun ei mahtunut ainoatakaan pärettä. Pärenippu ei saanut heitetäessä yhtään hajota. Niiden piti kestää kuljetus ulkomaille asti.

Rimoista tehtiin polttopuuta ja eräs Laakkonen -niminen mies poltti miilua. Miilun latominen kesti kauan. Se oli kuin kerrostäytekkaku salaperäisine aukkoineen. Eihän se olisi palanut hiileksi ilman ilma-aukkoja. Tulta ei saanut näkyä vain savua, että hiilet eivät palaneet liikaa. Hiilet kuljetettiin säkeissä pois.

Joskus tuli yölläkin isälle äkkiläheto, kun yövahti soittaa, että höyrypannun paine oli liian korkea eikä asetu. Oli kiireesti mentävä sahalle, ettei pannu räjähdä ja koko sahalaistos taivaan tuuliin.

Suvannon Seudussa joku kirjoitti myllyistä mainiten, ettei kukaan ole kirjoittanut sahalaituksen myllyistä. Kyllä Suvannon sahan yhteydessä oli ainakin kahdet myllynkivet. Viimeksi oli myllärinä Antti Linna, joka asui pihamökissämme sahan lähellä Emma-vaimonsa ja pikku Esko-pojan kanssa.

Olen muistavinani, että siinä myllyssä jauhettiin ruista, ohraa ja kauraa sekä jauhoksi että ryyneiksi. Vehnämyllyhän oli Viiksanlahden puolella.

Myllyn läpi piti kulkea sahan ylisille ja konttoriin, ja aina siinä vähän sai jauhoja silmilleen.

Mainitsen lopuksi, että isäni hoiti Suvannon sahaa yli 15 vuotta, myös kirjanpidon. Herrat Viipurista vierailivat kesällä kodissamme ja ruokana piti olla aina lohisoppaa ja äidin paistamaa ruislimppua, mitä oli vielä lisäksi annettava kainaloon kotiin viemisiksi.

Isäni kuoli Hartolassa 11. 8. 1970.

Maila Haajanen, os. Ahonen

Huopatossut

Tammikuun 30 päivänä 1942 jouduimme rintamavastuuseen Hiisjärvi — Voljärvi -linjalle, joka on Poventsasta jonkin verran pohjoiseen. Olimme Karhumäen valtauksen jälkeen olleet linjojen takana reservissä joukkoja uudelleen järjestettäväksi. JR 60:sta tuli meille nuoremmat ikäluokat ja meiltä JR 56:sta siirrettiin vastaavasti vanhemmat heille.

Asemiemme vasen raja oli sanottujen järvien kannaksella, mistä alkoivat JR 101:n, eli Mustannuolen, osasto Nikke Pärmin asemat. Tämä osasto oli koottu pääasiassa vankilan asukkaista, joihin ei ollut oikein luotamista, mikä tultiin myöhemmässä vaiheessa huomaamaan. Tämän järven pohja ja rannat olivat vesijättömaata, jossa oli paljon noin metrin korkuisia kantoja. Se oli ollut entistä metsää, joka oli kaadettu altaan pohjalta pois Stalinin kanavan takia. Salmijoen kanavan avulla saatiin vedenpinta nousemaan huomattavan korkealle ja näin lisättyä vesivaroja. Kun sitten joulukuussa -41 suomalaisten hyökättyä Povensaan venäläiset räjäyttivät padon, jolloin kannot tulivat taas näkyviin vedenpinnan laskiessa. Maasto oli molempien puolten vakituista partiointialuetta, huolimatta miinakentistä ja tiukasta valvonnasta.

Tämä huopatossu-tapaus sattui helmikuussa Koivuniemen tukikohdassa, joka oli joukkueemme keskeisin ja keljuin paikka. Meille oli työnnetty ylimääräisiä konekiväärejä juuri tuota saumaa ajatellen. Olin tuon kk-joukkueen johtajana. Minulla oli tapana aina illalla ja iltayöstä hiihdellä vartiopaikasta toiseen sekä tutkia etumaastoa. Samalla sain vaihtaa kuulumisia vartiomiesten kanssa, joita ei riittänyt aina parivartioksi asti. Otettiin riski ja sovittiin, että heti kun jotain vaikka kuinka vähän poikkeavaa kuuluu tai näkyy, on vartiomiehen hälytettävä, eikä vartio-

paikkaa saa jättää. Tosin pari kertaa sattui, että oma kk rupesi ampumaan minua, kun liikuin linjojen välissä, ja sattui hermostuneempi kaveri olemaan vartiossa yksin, eikä yön hämärässä ollut varma liikkujasta. Asemat kun olivat laajalla alueella, eikä aina tullut reissuista ilmoitettua. Minussa oli syy, kun luotin kauimmaisten vartiomiesten huononäköisyyteen liikaa.

Sitten taas kerran iltayön hämärässä tulin tavanomaiselta kierrokselta ni Koivuniemen tukikohdan vartiopaikalle jututtamaan yksinäistä vartiomiestä. Hän kertoi niin kuin kuulleensa hyvin heikkoa epäilyttävää ääntä tuolta luodolta. Luoto, joka sijaitti linjojen välissä oli pesäkkeestämme noin 100 metrin päässä, jonkin verran korkeampi maastokohta. Tätä pohtiessamme tuli kk-ryhmän johtaja alikersantti Jaska Vuorela vartion vaihtoon, koska alkoi hänen hukinsa. Sanoin lähteväni tutkimaan tuota luotoa, sillä tunnen sen, ja minulla on aseena konepistooli.

Jaska sanoi: mene korvikkeelle, sillä se on kaminan päällä ja hän joi juuri. Mennään sitten yhdessä, niin hänelläkin kuluu vartioaika mukavimmin.

Teltallemme oli noin 200 metrin matka, jonne lähdin entisen vartiomiehen kanssa. Juteltiin siinä poikien kanssa, kun eivät kaikki olleet vielä makuulla ja minä ryystin korviketta. — Silloin rupesi vartiopaikalta kuulumaan kiväärin pauketta. Hihkasin hälytyksen ja tempasin aseeni sekä käsikranaatteja mukaani lähtiessäni juoksemaan aseisiin. Se oli salamalähtö, koska minulla oli jo lumipuku päällä. Polulle oli ilmaantunut aiasapuun vahvuinen koivunrunko poikkittain tällä aikaa, mihin lensin turvalleni, sillä kirkkaasta valosta tullessani eivät silmäni olleet vielä tottuneet hämärään. Lisäksi ryssä veteli luodolta pikakiväärillä, ilmeisesti

koettaen katkaista apujoukkojen tulon pesäkkeeseen. Jatkoin pikajuoksuani, koska tiesin Jaskan hyvähermoiseksi kaveriksi, joka ei turhia räiski ja nyt hän tarvitsee apua. Siellä tämä kaveri paahtoi vanhalla venäläisellä kiväärinruohkalla minkä ehti. Tämä ase oli siellä vain valokettien ampumista varten, eikä enää ollut taistelukseen veroinen. Hän näytti lumiuraa, mistä vastapelurit olivat ryömineet. Heitin sinne käsikranaatin, mutta se meni pitkäksi. Lyhensin heittoani, mutta hän sanoi senkin vielä menneen pitkäksi, sillä minun silmäni eivät vielä olleet tottuneet hämärään. Turvauduin nyt konepistooliini, mutta syvässä lumiuurassa oleviin oli äärettömän vaikea saada osumaa, kun sieltäkin luodolta ruvettiin ampumaan pesäkeittäme.

Kun ihmettelin Jaskalle, että miksi et ampunut konekiväärillä, kun sinulla oli hyvä teräsvyö ase? Hänellä oli kuulemma tarkoitus laskea ne niin lähelle että olisi saatu koko joukkueelle huopatossut (venäläisillä oli tunnetusti hyviä huopikkaita), mutta joku oli ampunut kk:lla eikä ollut putsannut sitä. Siksi se ei suostunut pelaamaan kuin kertatulella. Talvi -42 oli erittäin kova pakkastalvi, jolloin nuo konetuliaseet vaativat huolellisuutta. Niissä ei saanut olla likaa eikä rasvaa, jos tahtoi niiden olla toimintavarmoina.

Onneksi tämä tapaus päättyi hyvin, vaikka jäimme ilman tossuja, mutta eihän naapurikaan saanut meiltä vankia, joka heillä ilmeisesti oli se päätarkoitus. Tämä vastapelurimme, kuuluisa Vallin porukka järjesti meille monta ylimääräistä jännitystilannetta. Heillä tuntui olevan aina joku pirunkuri mielessä, — milloin miinoitettuja olkiukkoja tai valekuolleita ym. Valli oli tietojen mukaan entinen suomalainen rajakerantti, joka oli loikannut Venäjälle

ennen sotia ja noussut siellä jo evers-tin arvoiseksi pataljoonan komentajaksi. Heidän kaatuneilta sisseiltä me saimme monta hyvää sissimuonapakkausta. Heillä kun oli tapana jättää kaatuneensa aina sinne, missä kuolema kenetkin kohtasi. Meillä taas talvella -42 oli erittäin huono elintarviketilanne, joten naapurin muona kyllä meille kelpasi. Sieltä löytyi usein amerikkalaista säilykelihaakin.

Meillä oli aika, jolloin ei saatu leipääkään kuin 3/4 siitä ohkasesta ns. armeijan vanerista. Senhän mies söi helposti kerralla ruokaa varttuissaan. — Aamulla oli tavallisesti ruisjauhovelli, tai vastaavaa. Pääruoka iltapäivällä oli sitten tukevampaa, joko lihaperunakeittoa, tai oikein sitä armeijan herkkua hernekeittoa. — Kerran sattui tapaus kun naapuri antoi kovan tykistökeskityksen juuri muonahevosen tuloaikaan, jossa rytäkässä meni meidän pääruokamme tai vaan tuuliin. Hevosmies Röntynen tuli vedet silmissä tyhjän ja rikkiammutun kannun kanssa kertomaan tapauksesta. Hän otti sen niin omalle tunnolle, koska tiesi meidän sitä monta tuntia vesikielellä varttuneen. — Kuules, eihän se sinun vikasi ollut, sillä tammöistähän sattuu naisissä hommissa, mutta hyvä kun jäit itse ehjäksi, jotta on taas seuraavana päivänä tuttu mies ohjaksissa.”

Menneelle ei enää mitään voitu, mutta pannaanpa alikersantti Fagerholm, eli ”Vakkeri” asialle, niin eiköhän tässä vielä tänäkin iltana jostain puremista löydy. Hän oli tunnetusti kaveri, joka ei tyhjänä takaisin tule, vaikka pitäisi mennä Karhumäkeen asti. Tämän ryhmänjohtajan hyvä supliikki yhdistyneenä näyttävään ulkomuotoon (pituus n. 190) taakaavat sen. Eikä hän pettänyt toiveita nytkään, vaan toi valtavan kuivamuonamäärän, mistä löytyi semmoisia harvinaisia herkkuja kuin makaraa ja juustoakin. Hän ei varastanut, vaan hyvällä esiintymistaidollaan sai kaiken aikaan. Hänessä olisi ollut ainesta vaikka kansanedustajaksikin, koska hän osasi asiansa esit-

tää juuri sillä lailla, mitä toisen oli vaikea vastustaa ja kumota. Juuri tämän tapaiset asiat sopivat hänelle paremmin kuin hyvin.

Tämä alkoi tullakin jo meille tavaksi, että aina kun jostain tuli huutava puute, niin ”Vakkeri” vain asialle. Hän oli valmis menemään vaikka divisioonan komentajalle saakka, jos asia oli sen arvoinen jonkun mielestä.

”Veteraani”

Perhejuhlia? Suruviestejä? Valmistuneita? Syntymäpäiviä?

Kirjoita tiedot
Suvannon Seudun
toimitukseen, osoite

Rautasema
37550 MOISIO
puh. iltaisin 931-748 448

Kotiseutuni

Kotiseutuni kerran niin kaunoinen
ol lahja Isäni ylhäisen,
sen vaaroilta välkkehen näk siniveen
ja kuin soitto soi koskien pauhanteet.

Mutt juuri kuin kevättä seuraa syyssää,
pois kerran katoaa kauneus tää,
niin katosi kotiseutuni kaunoinen,
sodan ankarat aallot hukutti sen.

Miss olet nyt kotiseutu, sua löydä en,
vaikka kuinka kuljenkin etsien,
sä jäithän kauaksi rajan taa,
siks niin sua lapsesi kaipajaa.

Siks kotiseutu, sua löydä en,
vaikka kuinka kuljen ain kaihoten,
kun itsesi uhriksi antaen
sä lunastit vapauden Suomellen,
elon oikeuden Karjalan heimollen.

Nyt muistan sua vain siunaten,
toivon, ettet painuis yöhön sä unhojen,
oi, jos voisin muistojen kukkasen
istuttaa povehen kasvavan lapsosen.

Ja vaikka polvi tämä jo siirtyis pois,
ennen kuin Luoja sun valohon nousta sois,
uus polvi sua työllään vois kirkastaa
ja kiittää esi-isänsä Jumalaa.

Hilma Hokkanen

Metsäpirttikin sai muistokivensä

Metsäpirtin hautausmaalle syksyllä 1992 pystytetyn Muistokiven paljastus- ja vihkimistilaisuus pidettiin 29. 5. 1993 kauniin keväisen kannakselaisen sään vallitessa lähes 600-päisen metsäpirttileisön ja lukuisten nykymetsäpirttiläisten läsnäollessa.

Kauniista Laatokan karjalaisesta punaisesta graniitista kirvesmäkeläisen Toivo Laulajaisen suunnittelema, pietarilaisen yhteisyritys Profil'in valmistama ja metsäpirttiläisten keräys- ja lahjavaroin kustantama Muistokivi, jossa hiotulla graniittipinnalla risti ja kultakirjaimin teksti suomeksi ja venäjäksi "Kotipitäjän mullassa lepäävien vainajien muistoa kunnioittaen" Metsäpirtti Järjestöt, seisoi paikallaan odottamassa juhlallisuuksia.

Tilaisuuden alussa kaikui hartaan ja voimalla virsi "Jo joutui armas aika...", jonka jälkeen Muistokivihankkeen vetäjä Aulis Ukkonen esiteli hankkeen syntä.

Muistokiven paljastuksen toimitti ja paljastuspuheen piti Metsäpirtissä ennen sotaa kappalaisena ollut ja metsäpirttiläisten rajakomppanioiden pastorina toiminut rovasti Eino Vauramo. Muistokiven vihki vaikuttavasti ortodoksisin menoin rovasti Filadelfos Laakso. Muistettakoon, että Metsäpirtissä oli huomattava ortodoksinen asutus etenkin Larin Parasken kotikylässä Vaskelassa ja että metsäpirttiläiset sankarivainajat haudattiin jatkosodan aikana samalle hautausmaalle uskontokunnasta riippumatta.

Seppelten ja kukkalaitteiden laskun jälkeen esitti Kirvesmäki kvartetin laulun "Maa on niin kaunis...". Sama kvartetti, jonka kokoonpano oli Keijo Hynnä, Hannes Lopenen, Leila Nordling ja Sinikka Rikkilä, avusti mieliinpainuvan kauniisti laulullaan myös rovasti Laaksoa ortodoksisessa vihkimisseremoniassa.

Kirvesmäki-kerho ry:n kukkalaitteen lasku Metsäpirtin muistokivelle 29. 5.

Kaija Hynnän lausumien runojen, mm. Sylvi Anttilan herkän runon "Kotikirkolla" jälkeen lausui nykyisen Metsäpirtin kyläneuvoston puheenjohtaja Galina Nesterova nyky-metsäpirttiläisten tervehdyksen.

Virsi 584 "Siunaa ja varjele meitä..." päätti hartaan, varmasti kaikkien mieliin painuvan juhlanan paljastustilaisuuden.

Päiväjuhlaa vietettiin nykymetsäpirttiläisten muutama vuosi sitten rakentamassa kulttuuritalossa, joka sijaitsee Koselan kylässä Viisjoen partaalla.

Maukkaiden kirkkokahvien jälkeen aloitettiin päiväjuhla Metsäpirttilaululla ja juuriltaan metsäpirttiläisen laulajatar Leila Nordlingin sekä Mynämäen kanttori Sinikka Rikkilän duetoilla. Pentti Rajaheimon tilaisuuteen sepittämän ja esittämän runon jälkeen piti terentiläinen, entinen kansanedustaja Viljo Suokas tilaisuuteen erinomaisesti sopivan, hyvin jäsennellyn ja sisältörikkaan juhlapuheen. Kirvesmäki kvartetin laulutuokion jälkeen siirtyi ohjelman suoritusvastuu nykymetsäpirttiläisten harteille. He selviytyivätkin osastaan mitä parhain arvosanoin esittäen eri

Hautausmaan muistokivi.

kokoonpanoissa hyvin hallittua, monimuotoista musiikkia aina suomeksi esitettyyn Metsäpirttilauluun asti. Tämän laulun tekijä Elsa Tuokko-Tauriainen kiirehti lavalle kiittämään esittäjiä laulusta runsaiden aplodien saattamana.

Tilaisuus päättyi Karjalaisten lauluun, jonka jälkeen osanottajat varmasti vähän haikeana jättivät juhla-areenan. Tilaisuudet sekä hautausmaalla että kulttuuritalolla juonsi jouheasti ja rutiinilla tapparilainen Leo Laulajainen.

AU

Muistoja Metsäpirtistä

Ohessa otteita juhlapuhuja Viljo Suokkaan muistoista Metsäpirtistä.

Metsäpirtti oli Karjalan kannaksen vilja-aitta. Sen syntymiseen vaikuttivat suotuisten ilmojen lisäksi ahkerat pitäjämme asukkaat. Nämä havainnot jäivät mieleen käydessäni enoni luona Hatakan ja Paukumäellä. Mieluisina hetkinä tulivat muistiin myöskin Heikkosen rannassa vietetyt sunnuntaipäivät.

Kuumaa lentohiekkarantaa oli Taipaleenjoen suulta alkaen Ikolkan niemeen yksitoista kilometriä. Ja Laatokan vesi oli sulaisen lämmintä mihin sai välillä molskahtaa. Nuo muistot ovat henkilökohtaisia nuoruusajoilta. Mutta keskustellessani näiden kuluneiden vuosikymmenien aikana lukuisien pitäjämme eri kylissä silloin asuneiden kanssa niin kaikilla ovat muistot saman suuntaisia. Unohtumattomia ovat Saaroisten hiekkarannatkin ja Viisjoen vehmaat maisemat, moni virkistäytyi tässä myllyn poukamassa lämpimänä kesäpäivänä tai Vaskelankosken lahdelmassa ja Suvantojärven sinisenkirkaassa vedessä.

Kovien pulavuosien jälkeen elämä elpyi ja hyvinvointi lisääntyi ahkeran työn tuloksena. Tuohon jokapäiväisen elämän ja toimeentulon paranemiseen toi tuntuva lisä rohkeiden ja yritteliäiden kalastajien hankkima lisätulo. Sen vaikutus ulottui koko pitäjän alueelle, vaikka maanviljelys ja karjanhoito antoivatkin väestölle pääasiallisen toimeentulon. Tähän yhteyteen on myöskin tarpeellista liittää ja mainita se historiallinen totuus, että toimeentulon paraneminen koostuu aina monen sukupolven ajalta. Karjalan heimo ja siihen lukien esi-isämme ovat asuttaneet näitä pakkoluovutettuja alueita noin tuhat vuotta. Tämä senkin vuoksi mainiten kun nykyisin väitellään kuka

täällä on aikaisemmin asunut ja kelle nämä alueet ovat kuuluneet.

Tähän muistojen Metsäpirtti osaan on aihetta kirjoittaa tapahtuma, joka liittyy valtiolliseen elämään ja koskettaa vähäiseltä osalta myöskin perhettämme. Elettiin kolmekymmenluvun puoliväliä. Suomessa valmistauduttiin valtiollisiin vaaleihin. Tänne kirkonkylään oli järjestetty vaalitilaisuus johon puhujaksi oli saatu lakitieteen lisensiaatti Urho Kekkonen. Tämän jo silloin kuuluisan puhujan pitäjään tuloon lienee vaikuttanut silloinen puolueaktivisti Antti Paksu, joka matkoillaan usein yöpyi kotonani. Isäni osallistui tuohon edellämäinnittuun tilaisuuteen ja palatessaan kotiin rupesi kertomaan, "että olin kuuntelemassa sellaista miestä ko Kekkonen. Tuntu viisaalt miehelt ei sitä tiijje vaik hänest tulis viel Suomee presidentti".

Ajan ratas pyöri eteen päin. Luoja antoi jälleen kauniin ja lämpimän kesän meille 1939. Ihmiset suorittivat töitään ja elämäntehtäviään rauhasa eläen ja turvallisuutta tuntien. Pian alkoivat kuitenkin tummat sodanuhkapilvet kokoontua Euroopan, sekä Suomen taivaalle. Seurasimme huolestuneina neuvottelujen kehittymistä, joita käytiin Neuvostoliiton ja Suomen välillä, sillä koskivathan neuvottelut pääasiassa Suomen puoleista raja-alueita ja siellä asuvan rajan kansan asemaa ja kohtaloa. Noista rajaseutujen luovuttamisvaatimuksista eräänkin kerran keskusteltaessa sanoi isäni, "että ei se venäläine näitä Suomen pieniä maatilkuja huoli, onha sil maata yllin kyllin". Metsäpirtin pitäjänkin asukkaat uskoivat ja luottivat vahvasti Suomen ja Neuvostoliiton välillä voimassa olleeseen rauhan ja hyökkäämättö-

myyssopimukseen, joka takasi Tarton rauhassa sovitut rajat.

Tuo usko ja luottamus sopimuksen pitävyyteen osoittautui kuitenkin turhaksi.

Euroopan ja myöskin koko maailman rauhantila järkkäi moneksi vuodeksi. Sodan myrskytuulet levisivät ja aiheuttivat surua ja menetyksiä. Euroopan pienet valtiot joutuivat ensiksi kahden suurvaltajohtajan mielivallan ja valloitusshalun kohteeksi. Tämän sai kokea myöskin pieni Suomen kansa. Ensiksi se kosketti rajan asukkaita. Vielä nytkin viiden vuosikymmenen jälkeen palautuu mieliimme tuo marraskuun 30 päivän synkkä aamu 1939 kun pitäjämme asukkaat joutuivat kranaattitulessa pakenemaan kodeistaan.

Koitti kuitenkin vielä uusi huomen kun osa pitäjämme asukkaista sai palata Karjalan vapautumisen jälkeen kotikyliinsä ja ryhtyä jälleenrakennustyöhön. Moni olikin jo ehtinyt saada uuden kodin valmiiksi ja elämän alkuun kun tuli uusi lähtökäsky.

Ehkä tuo toinen lähtö oli monelle henkisesti vielä raskaampi kuin ensimmäinen, koska useammat palaneista uskoivat uuteen ja pysyvään oloon rakkaalla kotiseudulla. Varsinkin monelle vanhemmalle ihmiselle mainittu uusi lähtö lienee aiheuttanut sydänsuruja.

Nuo edellä olevat ja koetut muistot herättävät kysymyksen kuinka stabiili on tämänajan rauhantilanne maailmassa ja Euroopassa.

Rauha ei ole tänäänkään mikään pysyvä olotila maailmassa ellei sitä jatkuvasti ylläpidetä ja suojella kehittämällä hyviä ja luottamuksellisia suhteita naapurimaiden ja kansojen välillä. — vs

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

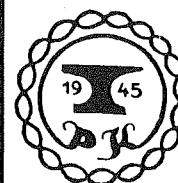
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjen. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435

Autopuh. 949 239 535

**Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita**

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

MUISTA!!!

SAKKOLAN PITÄJÄJUHLAT
VESILAHDESSA 1. 8. 93.

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1993 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku